

Årsmelding 2021 - LEFO – Legeforskningsinstituttet

Pandemien har skapt store utfordringer for helsetjenesten. LEFO har derfor i årets panelstudie særlig satt søkelyset på hvordan leger i Norge har håndtert dette.

Legepanelundersøkelsen er vår viktigste datakilde. Denne studien ble etablert i 1994 og består av et representativt utvalg på ca. 2300 yrkesaktive leger. Vi innhentet nye data vinteren 2021. Vi fikk også denne gang en svært tilfredsstillende svarprosent (1639/2316=70%). Paneldataene er unike i både norsk og internasjonal sammenheng.

Blant nyhetssakene i 2021 kan nevnes *Dagens Medisins* oppslag: [Andelen av fastleger med jobbstress firedoblet](#). Det var basert på en [studie fra Lefo](#) som viste en signifikant økning av stressnivået og potensielt helseskadelig stress hos fastlegene fra 2010 til 2019. Det var ikke signifikante endringer for andre leger. Andelen fastleger med et risikofylt stressnivå var 10 % i 2010. Seks år senere økte andelen til 28 % og til hele 40 % i 2019.

I en artikkel i bladet [Overlegen](#) viste vi en signifikant økning i korttidssykefraværet blant overleger i perioden 2010 til 2019, og at stadig flere bruker Støttekollegaordningen og Ressurssenter Villa Sana: 6% av overlegene og 5% av LIS-leger oppga å ha benyttet *støttekollegaordningen* noen gang, og tilsvarende tall for *rådgivning* ved Villa Sana var 9% av overlegene og 2% av LIS-legene.

1.1 Forskning og forskningsformidling

LEFO er engasjert på flere forskningsområder i samarbeid med norske og utenlandske forskere:

- Prosjektet *Godt samspill mellom ledere og leger – bra for pasienter* følger opp det treårige prosjektet *IDOQ – Interactions among Doctors professional fulfilment, Organizational factors and Quality of patient care*. I nært samarbeid med to sykehus i Norge og ett i USA setter vi søkelyset på lederes forståelse av hvordan balansen mellom profesjon, organisasjon og kvalitet i behandlingen håndteres.
- *Betydning av veiledning og supervisjon i spesialistutdanningen* er tema for et doktorgradsprosjekt som gjennomføres av en ph.d.-kandidat fra LEFO. Prosjektet, som består av tre artikler, innebærer blant annet intervjuer der veilederrollen undersøkes nærmere i tillegg til studier av hvordan leger i spesialisering selv opplever veiledningen.
- *Bra for legen – bra for pasienten* består av en spørreskjemaundersøkelse som kartlegger stress og helseplager hos leger når de oppsøker Ressurssenter Villa Sana og følger dem opp i tre år. Treårsoppfølgingen pågikk i 2021. Det omfatter også en kvalitativ undersøkelse som undersøker legers grunner for å oppsøke kollegial støtte ved Ressurssenteret Villa Sana og i Støttekollegaordningen, og endringsprosesser gjennom året etter den kontakten. En artikkel er publisert og ytterligere to planlegges i løpet av 2022.
- *Fastlegenes rolle i depresjonsbehandling i kommunene* er et prosjekt finansiert av Forskningsrådet under ledelse av NORCE Norwegian Research Centre AS. LEFO bidrar i en arbeidspakke med data fra fastlegene i legepanelet. Hensikten er å få legenes vurderinger av hvordan behandling fungerer for pasienter med depresjon, ikke minst med

henblikk på koordinering av tjenester mellom ulike aktører som NAV, spesialister og fastleger. Det forventes tre artikler i løpet av 2022/23.

- *Legers arbeidsforhold og helse i Tyskland og Norge* er en sammenligning av arbeidsforhold og helse blant norske og tyske leger under koronapandemien basert på spørreskjemaundersøkelser. Studien gjennomføres i samarbeid med Institute for Social Medicine and Epidemiology, University of Lübeck i Tyskland. Prosjektet er delfinansiert av Schleswig-Holstein Medical Association og University of Lübeck. Det forventes tre artikler i løpet av 2022-23.

1.2 Publikasjoner

I 2021 publiserte LEFO 11 originalartikler i fagfelleverderte vitenskapelige tidsskrifter:

1. Lebares CC, Greenberg AL, Ascher NL, Delucchi KL, Reilly LM, van der Schaaf M, **Baathe F**, O'Sullivan P, **Isaksson Rø K**. Exploration of individual and system-level well-being initiatives at an academic surgical residency program: a mixed-methods study. *JAMA Network Open* 2021; 4(1): e2032676. <https://doi.org/10.1001/jamanetworkopen.2020.32676>
2. Breivold J, **Rø KI**, Hjørleifsson S. Conditions for gatekeeping when GPs consider patient requests unreasonable: a focus group study. *Family Practice* 2022; 39: 125–9. <https://doi.org/10.1093/fampra/cmab072>
3. Mangory KY, Ali LY, **Rø KI**, Tyssen R. Effect of burnout among physicians on observed adverse patient outcomes: a literature review. *BMC Health Services Research* 2021; 21: 369. <https://doi.org/10.1186/s12913-021-06371-x>
4. **Bringedal B**, **Isaksson Rø K**. Should a patient's socioeconomic status count in decisions about treatment in medical care? A longitudinal study of Norwegian doctors. *Scandinavian Journal of Public Health* 2021:14034948211033685. <https://doi.org/10.1177/14034948211033685>
5. Rostadmo M, Strømme SL, Nylenna M, Gulbrandsen P, **Hem E**, Skovlund E, Brean A, Orstavik R. How well do doctors understand a scientific article in English when it is not their first language? A randomised controlled trial. *BMJ Open* 2021; 11: e043444. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2020-043444>
6. Stahl BC, Akintoye S, Bitsch L, **Bringedal B**, Eke D, Farisco M, Grasenick K, Guerrero M, Knight W, Leach T, Nyholm S, Ogoh G, Rosemann A, Salles A, Trattinig J, Ulnicane I. From responsible research and innovation to responsibility by design. *Journal of Responsible Innovation* 2021; 8: 175–98. <https://doi.org/10.1080/23299460.2021.1955613>
7. Everett JAC, Maslen H, Nussberger A-M, **Bringedal B**, Wilkinson D, Savulescu J. An empirical bioethical examination of Norwegian and British doctors' views of responsibility and (de)prioritization in healthcare. *Bioethics* 2021; 35: 932–46. <https://doi.org/10.1111/bioe.12925>
8. Hage TW, **Isaksson Rø K**, Rø Ø. Burnout among staff on specialized eating disorder units in Norway. *Journal of Eating Disorders* 2021; 9:138. <https://doi.org/10.1186/s40337-021-00473-x>
9. Horne IMT, Veggeland F, **Båathe F**, **Isaksson Rø K**. Why do doctors seek peer support? A qualitative interview study. *BMJ Open* 2021;11:e048732. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2021-048732>
10. Ekman R, Fletcher A, Giota J, Erikson A, Thomas B, **Båathe F**. A flourishing brain in the 21st century: A scoping review of the impact of developing good habits for mind, brain,

well-being and learning. *Mind, Brain and Education* 2021, <https://doi.org/10.1111/mbe.12305>

11. Ellbin S, Jonsdottir IH, **Bååthe F**. «Who I am now, is more me.» An interview study of patients' reflections 10 years after exhaustion disorder. *Frontiers in Psychology* 2021; 12: 752707. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.752707>

Eksempler på øvrige publikasjoner

- **Isaksson Rø K, Rosta J, Tyssen R, Bååthe F**. Doctors well-being, quality of patient care and organizational change: Norwegian experiences. I: Montgomery A, van der Doef M, Panagopoulou E, Leiter MP, red. Connecting healthcare worker well-being, patient safety and organisational change. Springer, Cham.: 91–114. https://doi.org/10.1007/978-3-030-60998-6_7
- **Bringedal B, Teig IL, Bærøe K**. Governing health care provision: clinicians' experiences. I: Montgomery A, van der Doef M, Panagopoulou E, Leiter MP, red. Connecting healthcare worker well-being, patient safety and organisational change. Springer, Cham.: 131–43. https://doi.org/10.1007/978-3-030-60998-6_9
- **Rosta J, Isaksson Rø K**. Overlegenes arbeidsforhold og helse i perioden 2010-2019. *Overlegen* 2021; 21: 21–3. [Overlegen nr. 1 - 2021](#)

1.3 Formidling

LEFO legger stor vekt på å formidle forskningsresultater, blant annet i spalten *Legelivet* i *Tidsskrift for Den norske legeförening*. I 2021 er følgende artikler publisert:

1. **Bååthe F**. Att skapa en dynamisk lärandespiral. *Tidsskriftet* nr. 2-2021; <https://doi.org/10.4045/tidsskr.21.0011>
2. **Hougaard PF**. Kirurgers autonomi. *Tidsskriftet* nr. 4-2021; <https://doi.org/10.4045/tidsskr.21.0052>
3. **Bringedal B**. Ingenting er så praktisk som en god teori. *Tidsskriftet* nr. 6-2021; <https://doi.org/10.4045/tidsskr.21.0172>
4. **Birkeli CN**. Hvem tar jobben? *Tidsskriftet* nr. 8-2021; <https://doi.org/10.4045/tidsskr.21.0324>
5. **Hem E**. Selvmord under en pandemi. *Tidsskriftet* nr. 10-2021; <https://doi.org/10.4045/tidsskr.21.0442>
6. **Rosta J**. Sykehuslegers arbeidstid er i endring. *Tidsskriftet* nr. 12-2021; <https://doi.org/10.4045/tidsskr.21.0533>
7. **Isaksson Rø K**. Kan legers utbrenthet påvirke pasientbehandlingen? *Tidsskriftet* nr. 14-2021; <https://doi.org/10.4045/tidsskr.21.0667>
8. **Bååthe F**. Hvordan snu den negative trenden? *Tidsskriftet* nr. 16-2021; <https://doi.org/10.4045/tidsskr.21.0708>
9. **Bringedal B**. Likebehandling og sosioøkonomisk status. *Tidsskriftet* nr. 18-2021; <https://doi.org/10.4045/tidsskr.21.0771>

Eksempler på øvrig formidlingsaktivitet

- **Isaksson Rø K**. Koronapandemi, egenomsorg og jobb-hjem-balanse. *Yngreleger.no* mars 2021: yngreleger.no - [Koronapandemi, egenomsorg og jobb-hjembalanse](#)
- **Hem E, Nylenna M**, red. *Helsespråk*. Oslo: Det norske medisinske Selskab, 2021 (224 sider). <https://www.michaeljournal.no/journal/1000/26>

- **Hem E, Kirkevold M, Friis S, Vaglum P.** Innføring i klinisk forskning og fagutvikling. Oslo: Universitetsforlaget, 2021 (218 sider). [Innføring i klinisk forskning og fagutvikling \(nb.no\)](#)

Forskere i LEFO har også i 2021 holdt en rekke innlegg på kurs, seminarer og konferanser:

- forelesninger på grunnkurs i psykiatri, i arbeidsmedisin, i allmenntilleggsmedisin og i barne- og ungdomspsykiatri
- innlegg på arrangementer i regi av yrkesforeninger, fagmedisinske foreninger og helseforetak
- foredrag på Pasientsikkerhetskonferansen 2021

I 2021 har våre forskere hatt innlegg på to internasjonale digitale konferanser:

- International Conference on Physician Health (ICPH): A vision for humanity in medicine 26.4.-30.4.2021
- 28th International Symposium on Epidemiology in Occupational Health (EPICOH), 25.-28.10.2021

Seniorforsker Karin Isaksson Rø deltok sammen med leder i Yngre legers forening, Kristin Kornelia Utne, i Legeforeningens aller første podkast-serie **Legeprat** i mars 2021 med tittelen: *Å ha tid til en god legehverdag*: [Lytt til Legeprat \(legeforeningen.no\)](#)

1.4 Forskersamarbeid, nettverk og oppdrag

I 2021 har LEFOs forskere blant annet:

- bidratt til utformingen av en spørreundersøkelse blant leger i Sverige i samarbeid med Karolinska Institutet
- deltatt i Helsedirektoratets ekspertgruppemøter om ivaretagelse av pasienter, pårørende og helsepersonell etter alvorlige hendelser

Sentrale norske samarbeidspartnere er Universitetet i Oslo, Folkehelseinstituttet, OsloMet, Akershus universitetssykehus HF, NORCE Norwegian Research Centre AS og Universitetet i Bergen. Blant internasjonale samarbeidspartnere er Göteborgs universitet og Karolinska Institutet, Sverige; Oxford University, Storbritannia; University of Lübeck, Tyskland; University of Macedonia, Thessaloniki, Hellas og University Hospital of California, San Francisco (UCSF), USA

1.5 Bemanning og økonomi

LEFO har en stab på åtte personer og er i hovedsak finansiert av stiftelsen Sykehjelps- og pensjonsordningen for leger (SOP). Medarbeidere i LEFO har bistillinger ved Ressursenteret Villa Sana, Avdeling for atferdsmedisin ved Universitetet i Oslo, Institutet för stressmedicin i Göteborg og ved NORCE Norwegian Research Centre AS.

Nærmere beskrivelse av publikasjoner og prosjekter: www.lefo.no

Profilside på Facebook: www.facebook.com/Legeforskningsinstituttet